

HMS-HÅNDBOK FOR MN-FAKULTETET VED UNIVERSITETET I OSLO

KAPITTEL 5 - FELTARBEID

UNIVERSITETET I OSLO
DET MATEMATISK-NATURVITENSKAPELIGE FAKULTET

HMS-håndbok for MN-fakultetet	1
Godkjent av	Knut Fægri
Iverksatt	01.03.2005
Revidert	
Vedlikeholdes av	Kai Åge Fjeldheim

5. RUTINE FOR FELTARBEID

5.1 FORMÅL

Minske risikoen for uønskede hendelser under feltaktivitet som er en del av universitetets ordinære forskning/undervisning eller et ledd i eksternt finansiert forskningsprosjekt, forvaltningsoppdrag eller oppdragsvirksomhet.

5.2 DEFINISJONER

Feltarbeid omfatter:

- Ekskursjoner: Organisert undervisning i felt.
- Feltkurs: Organisert undervisning i felt hvor grupper av studenter utfører bestemte arbeidsoppgaver i et nærmere angitt område.
- Tokt og arbeid i felt som er del av pågående forskningsprosjekt eller hovedfags-/mastergrads-/doktorgradsoppgave.
- Oppdragsvirksomhet: Prosjekter i felt bestilt og finansiert av eksterne oppdragsgivere.

5.3 ANSVAR

Instituttleder har det overordnede ansvar for HMS ved all virksomhet ved instituttet. Instituttleder eller de(n) han bemyndiger skal godkjenne feltarbeidet og utpeke en feltansvarlig.

Instituttleders ansvar omfatter følgende grupper personell:

- Alle ordinære arbeidstakere som lønnes direkte av UiO
- Prosjektansatte som deltar i prosjekt i regi av UiO, herunder personer som deltar som lønnede feltassistenter.
- Studenter som deltar i studieplanfestede feltkurs/tokt eller som har slikt arbeid som del av bachelor-, master-, hovedfags- eller doktorgradsoppgave.

Instituttleders ansvar omfatter ikke:

- Der andre institusjoner eller bedrifter engasjerer ansatte eller studenter ved UiO i feltarbeid i egen regi, hvis ikke annet er skriftlig avtalt.
- Fritidsaktiviteter eller annen virksomhet som ikke inngår som en naturlig del av feltarbeidet.

Feltansvarlig:

- Er ansvarlig for planlegging, forberedelse og gjennomføring av feltarbeidet og har det daglige administrative og sikkerhetsmessige ansvar for prosjektet i felt.
- Har myndighet til å bortvise deltakere som ikke retter seg etter sikkerhetsbestemmelsene som er satt for feltarbeidet.

Deltakere:

- Har plikt til å etterleve sikkerhetsbestemmelsene og til å etterkomme alle faglige, administrative og sikkerhetsmessige pålegg gitt av feltansvarlig.

Verneombud:

- Instituttets valgte verneombud fungerer også som verneombud for deltakerne på feltarbeid, dersom ikke instituttleder har bestemt at det er behov for å velge et stedlig verneombud for feltarbeidet.

Studenter:

- ”[Arbeidsmiljøhåndbok for studenter](#)” definerer hvilke regler som gjelder for studenter, når disse deltar ved feltarbeid i UiOs regi.

Enmannsoppdrag:

- Der feltarbeid utføres av en person alene, regnes denne både som feltansvarlig og deltaker. I slike tilfeller skal det meldes fra til instituttet på feltkort for feltansvarlig.

 UNIVERSITETET I OSLO DET MATEMATISK-NATURVITENSKAPELIGE FAKULTET	HMS-håndbok for MN-fakultetet		2
	Godkjent av	Knut Fægri	
	Iverksatt	01.03.2005	
	Revidert		
	Vedlikeholdes av	Kai Åge Fjeldheim	

5.4 FREMGANGSMÅTE

5.4.1 FORBEREDELSE TIL FELTARBEID

Instituttleder, evt. de(n) han/hun bemyndiger, skal på forhånd forvise seg om at feltansvarlig har de kvalifikasjoner som trengs for sikkerhetsmessig forsvarlig ledelse av feltarbeidet. Ved behov kan en nestleder oppnevnes i tillegg.

Instituttleder skal sørge for at:

- Det gjennomføres en vurdering av risikoforhold.
- Det i nødvendig grad utarbeides spesifikke lokale sikkerhetsinstrukser for feltarbeid.
- Dette dokumenteres i instituttets systematiske HMS-arbeid.
- Nødvendig opplæring blir gitt.
- Utstyr som skal benyttes i arbeidet tilfredsstillende kravene i lover og forskrifter.

Feltansvarlig skal sørge for at:

- Feltkort for feltarbeidet med vedlegg fylles ut og oversendes instituttleder. En risikovurdering av feltarbeidet og en deltakeroversikt skal ligge som vedlegg til feltkortet. Deltakeroversikten skal angi hvem som har arbeidsgiver- og forsikringsansvar for deltakerne, hvem som er med på en fellestransport til feltsted og hvem som organiserer reisen selv.
- Deltakerne har fått utdelt og blitt bedt om å sette seg inn i "Rutine for feltarbeid".
- Deltakerne har fylt ut og levert feltkort.
- Deltakerne er informert om eventuelt behov for vaksinerings.
- Deltakerne har en tilfredsstillende opplæring og erfaring i bruk av større eller farlig utstyr og der slikt er påbudt offentlig(e) sertifikat(er).
- Feltansvarlig, evt. nestleder har kurs i livreddende førstehjelp og ved spesielt krevende forhold kurs i overlevelsesteknikk.
- De som deltar ved ekskursjoner til utlandet er gjort kjent med spesielle forhold knyttet til HMS, lokal kultur og lovverk.
- Deltakerne er kjent med spesielle faremomenter, lokale sikkerhetsinstrukser, lover og forskrifter knyttet til den planlagte aktiviteten.
- Deltakerne har personlig feltutstyr tilpasset det klima og terrengforhold feltoppdraget skal utføres i.
- Sikkerhets- og feltutstyret finnes og at det på forhånd er kontrollert og funnet i orden.
- Egnet sambandsutstyr medbringes og testes der det ikke er mobildekning.
- Det er utarbeidet sikkerhets-, varslings- og førstehjelpsrutiner med sikte på å redusere konsekvensene av eventuelle ulykker/uhell.

Feltdeltakere skal:

- Gjennomføre nødvendig vaksinasjonsprogram.
- Lese gjennom og undertegne på at de har akseptert "Rutine for feltarbeid".
- Fylle ut og levere "Feltkort for feltdeltakere".
- Ved opphold utenfor landets grenser ha fylt ut "**Error! Reference source not found.**".

5.4.2 GJENNOMFØRING AV FELTARBEID

Instituttleder, eller de(n) han/hun har bemyndiget som kontaktperson(er) for feltarbeidet, skal være tilgjengelig for feltansvarlig, slik at nødvendige beslutninger fortløpende kan tas.

Feltansvarlig, ev. nestleder, skal være tilgjengelig når aktiviteten i felten er i gang.

 UNIVERSITETET I OSLO DET MATEMATISK-NATURVITENSKAPELIGE FAKULTET	HMS-håndbok for MN-fakultetet		3
	Godkjent av	Knut Fægri	
	Iverksatt	01.03.2005	
	Revidert		
	Vedlikeholdes av	Kai Åge Fjeldheim	

Feltansvarlig skal:

- Holde instituttleder orientert om viktige endringer i feltarbeidet (aktiviteter, deltagere osv.).
- Sørge for at feltdeltakerne har en forsvarlig innkvartering og gode arbeidsforhold under feltarbeidet.
- Kontrollere at virksomheten er tilfredsstillende med hensyn til HMS og sørge for å gjennomføre nødvendige tiltak etter behov.
- Føre en egen HMS-dagbok for feltarbeidet. HMS-dagboka skal vise:
 - Feil, skader og større reparasjoner på materiell, utstyr og andre forhold av betydning, samt hvilke utbedringer som er foretatt.
 - Iverksatte sikkerhetstiltak, utstyr, instruksjon, øvinger og erfaringer fra feltarbeidet.
 - Handling(er)/atferd fra deltakerne som kan gi grunnlag for bortvisning fra feltarbeidet, herunder også advarsler.
 - Andre forhold av betydning for gjennomføringen av feltarbeidet.
- Kontrollere at nødvendig verneutstyr benyttes.
- Kontrollere at feltmedarbeiderne er utstyrt med kommunikasjonsutstyr, slik at eventuelle uhell raskt kan varsles.

Deltakere skal:

- Benytte verneutstyr der aktiviteten krever dette.
- Straks melde fra til feltansvarlig dersom han/hun blir oppmerksom på farlige forhold.
- Aktivt medvirke til å hindre ulykker og utvikling av helseskader.

5.4.3 ULYKKER

- Hvis en ulykke inntreffer under feltarbeidet, skal feltansvarlig/nestleder for feltarbeidet gjøre alt som etter forholdene er mulig for å begrense skaden.
- Ved alvorlig(e) ulykke(r) skal reglene i ”Beredskapsplanen for UiO” ([”Beredskap”](#)) og ”Beredskapsplanen for MN-fakultetet” følges.
 - Ved alvorlige personskader skal det skaffes legehjelp hurtigst mulig og rekvireres nødvendige transportmidler. Dette skjer sikrest ved henvendelse til stedets politi. Ved hendelser i utlandet kan SOS København kontaktes på tlf. 00 45 70 10 50 50, fax 00 45 70 10 50 56.
 - Informasjon om ulykken skal umiddelbart rapporteres til vedkommende enhet, personalavdelingen (22 85 63 81/ 22 85 70 78) og Seksjon for HMS ved UiO (22 85 88 95).
 - [Rikstrygdeverkets skademeldingsskjema \(RTV-blankett 11.03\)](#) skal benyttes som grunnlag for eventuelle erstatningskrav.

5.4.4 EVALUERING/ETTERARBEID

Ved avslutning av feltarbeidet skal feltansvarlig melde fra til instituttet og feltkortene makuleres. Vurdering av HMS-arbeidet skal inngå som en integrert del av evalueringen av feltarbeidet.

5.5 SPESIELLE REGLER

5.5.1 FORSIKRING

Alle deltakere på feltarbeid skal være forsikret. UiO er som statlig institusjon selvassurandør og kan derfor ikke tegne forsikringer i forsikringsselskaper.

 UNIVERSITETET I OSLO DET MATEMATISK-NATURVITENSKAPELIGE FAKULTET	HMS-håndbok for MN-fakultetet		4
	Godkjent av	Knut Fægri	
	Iverksatt	01.03.2005	
	Revidert		
	Vedlikeholdes av	Kai Åge Fjeldheim	

Feltdeltakere tilsatt ved UiO:

- Alle tilsatte, herunder gjesteforskere, som mottar lønn fra UiO er forsikret.
- ”[Forskningsopphold utenlands - forsikring](#)”
- ”[Avtale om lønns- og arbeidsvilkår for kortvarige tilsetninger ved feltarbeid for Universitetet i Oslo](#)”.

Feltdeltakere tilsatt utenfor UiO:

- Personell som ikke mottar lønn fra UiO kommer ikke inn under UiOs forsikringer. Disse må tegne egen forsikring.

Studenter:

- Må tegne egen forsikring*.
- Omfattes under praksisutøvelse av bestemmelsene i lov om yrkesskadeforsikring og av bestemmelsene om arbeidsgiveransvar i lov om skadeerstatning.
- Universitetet kan komme i erstatningsansvar overfor studenter i henhold til alminnelige erstatningsrettslige regler.

**Notat om erstatningsansvar overfor studenter av 1.3.2001 00/1990 Utdannings- og forskningsdepartementet*

5.5.2 BRUK AV TRANSPORTMIDLER TIL, UNDER OG FRA FELTARBEIDET

Motorkjøretøy:

- All bruk av statens kjøretøy skal foregå etter de regler, som finnes i kjøretøyenes kjørebok. Bruk av egen bil skal skje i henhold til reglene i Statens personelhåndbok
- Ved bruk av buss plikter feltmedarbeiderne å gjøre seg kjent med og rette seg etter de regler som gjelder for bussen.

Fly/helikopter:

- Ved bruk av fly og helikoptertransport plikter feltmedarbeiderne å gjøre seg kjent med helikopterselskapets/flyselskapets sikkerhetsregler. Anvisninger fra flygerne skal følges.
- Ved leie av helikopter er helikopterselskapet ansvarlig for nødvendig instruksjon i bruk av sikkerhetsutstyr.

Skip/ferjer:

- Ved bruk av skip/ferjer el. plikter feltmedarbeiderne å gjøre seg kjent med og rette seg etter de regler som gjelder for fartøyet.

Småbåt og lignende:

- Ved all ferdsel i småbåt, kano eller lignende er bruk av redningsvest, flytevest eller tilsvarende påbudt. Om vinteren bør overlevelsesdrakt benyttes.
- Ved undersøkelser som foregår langs norskekysten og på Svalbard skal overlevelsesdrakt eller arbeidsdress med flyteelement benyttes.
- Nødraketter/nødbluss evt. signalpenn med skudd skal være lett tilgjengelig.
- Ved bruk av gummibåt skal dregg og årer være lett tilgjengelig. Der forholdene tilsier det, skal hjelpemotor følge med. Hjelpemotor er påbudt på Svalbard. Dødmannsknapp skal tilkobles der slik er montert.

5.5.3 VÅPEN

All oppbevaring og bruk av våpen skal foregå i samsvar med UiOs retningslinjer for oppbevaring og utlån av våpen.

 UNIVERSITETET I OSLO DET MATEMATISK-NATURVITENSKAPELIGE FAKULTET	HMS-håndbok for MN-fakultetet		5
	Godkjent av	Knut Fægri	
	Iverksatt	01.03.2005	
	Revidert		
	Vedlikeholdes av	Kai Åge Fjeldheim	

5.5.4 REGLER FOR SÆRSKILT FAGLIG VIRKSOMHET

Dette er regler for ulike typer av feltarbeid som krever spesielle tiltaks- og forholdsregler:

Dykking og ferdsel til fots:

- Dykking, knyttet til feltaktivitet skal bare utføres av dykkerkyndig personale og i tråd med gjeldende forskrifter/sikkerhetsregler. Studenter tillates ikke å dykke i regi av UiO.
- Ved arbeid med undersøkelser på isbre, islagte vann og større elver skal ispigger og isøks, samt livline medbringes.
- Kryssing av isbreer skal ikke skje alene. Arbeidslag skal gå i tau når breen er av slik beskaffenhet at tau er påkrevet.

Prøvetaking/boring i berggrunnen:

- Ved arbeid som krever bruk av slagverktøy, f.eks. steinprøvetaking, skal beskyttelsesbriller benyttes.
- Ved boringer skal hjelm, øreklokker, verne støvler og hansker benyttes.
- Ved større boreoppdrag (f.eks. diamantboringer, grunnvannsboringer) skal nødvendig sambands- og transportutstyr, førstehjelpsutstyr og sykebåre finnes på arbeidsstedet.

Arbeid i gruver/tunneler:

- Ved arbeid i gruver/tunneler er hjelm og godt lys påbudt.
- Det er forbudt å oppholde seg alene i nedlagte gruver/tunneler.

Geofysiske målinger/kartlegging:

- Måleutstyr som benyttes (f.eks. måling av elektrisk ledningsevne, egenvekt, magnetisme, radioaktiv stråling) skal være i forskriftsmessig stand.
- Kabelarbeid skal ikke utføres under tordenvær.
- Bruk av kabel nær kraftlinjer bør unngås.

5.5.5 SÆRSKILTE OMRÅDER, TIDSBEGRENSNINGER

- Feltarbeid i militært område kan bare utføres hvis nødvendig tillatelse er gitt fra militære myndigheter. Feltmedarbeiderne plikter å rette seg etter militære forskrifter og regler for ferdsel i området. Vær spesielt på vakt for udetonerte eksplosiver/blindgjengere.
- I tiden for jakt må det vises særlig aktpågivenhet ved ferdsel i området. Feltansvarlig/medarbeidere plikter å orientere seg best mulig om hvor og hvordan jakten foregår. Feltarbeidet bør, om mulig, i denne tiden i størst mulig grad legges til andre områder.
- Ved oppdrag i restriksjonsområder skal nødvendig tillatelse fra grunneier og myndigheter foreligge før start av oppdrag.

5.6 REFERANSER

- UiO
 - ["Beredskap"](#)
 - ["Arbeidsmiljøhåndbok for studenter"](#)
 - ["Forskningsopphold utenlands - forsikring"](#)
 - ["Avtale om lønns- og arbeidsvilkår for kortvarige tilsetninger ved feltarbeid for Universitetet i Oslo"](#).
- MN-fakultetet
 - "HMS-håndbok for MN-fakultetet"
 - "Feltkort for feltansvarlig"
 - "Feltkort for feltdeltaker"

 UNIVERSITETET I OSLO DET MATEMATISK-NATURVITENSKAPELIGE FAKULTET	HMS-håndbok for MN-fakultetet		6
	Godkjent av	Knut Fægri	
	Iverksatt	01.03.2005	
	Revidert		
	Vedlikeholdes av	Kai Åge Fjeldheim	